

AL
press

edice
ALOKAN

Kdo

*Příběh Jany Eyrové
v jiném světě*

pohne
Jane
Stubbs

osudem

edice
KIOKAN

Jane
Stubbs

*Kdo
pohne
osudem*

*Příběh Jany Eyrové
v jiném světě*

edice
KIÖKAN

Copyright © Jane Stubbs 2014
Translation © Soňa Tobiášová, 2015
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu FIRE AT THORNFIELD HALL

přeložila Soňa Tobiášová

Redakční úprava Vlasta Kohoutová

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Elektronické formáty Dagmar Waňkowská

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokan, 2016

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7543-080-9 pdf

*Hospodyně Alice Fairfaxová odhaluje,
co se přihodilo v suterénu a ve třetím
poschodí usedlosti Thornfield Hall,
kde Jana Eyrová působila
jako guvernánka.*

*Sepsáno Jane Stubbsovou
St Lucian's Lane 19
Wallingford OX10 9ER
Janestubbs19@gmail.com*

Alice, 1821

Když jsem začala pracovat pro svého prvního pana Rochesterera, zbledly mi vlasy. To se lidem může stát i přes noc, kvůli nemoci či žalu, ale v mém případě nešlo o nic tak dramatického. Den po dni se prostě zlatavá barva mých vlasů vytrácela, až zůstaly sněhově bílé. Nebylo mi ještě ani čtyřicet a měla jsem vlasy staré ženy. Nemoc v té přeměně roli nehrála, žal částečně ano. Můj život poznamenalo plno bolestných ztrát, a tím, že jsem přijala místo hospodyně na usedlosti Thornfield Hall, jsem se musela zříct něčeho, co mělo podle mé matky nesmírnou cenu, jak mi také od dětství vštěpovala. Prý je to jako panenství pro neprovdanou dívku; ta by také neměla ledabyly zahodit něco, co už nikdy nezíská zpět. Nemluvím samozřejmě o vlastním panenství, které už je dávno to tam, ale o postavení ve společnosti. Přijetím místa služebné jsem se definitivně vydělila ze skupiny privilegovaných bytostí zvaných šlechta.

Moje matka byla šlechtična. Jako dcera urozeného pána a vdova po knězi si na tento status odjakživa dělala nárok a úporně se ho držela. Byl její útěchou, i když žila v bídě a odříkání. Během mého poněkud zoufalého dětství mě neustále přesvědčovala, že toto záhadné privi-

legium je něco, co dáma musí uctívat a za každou cenu zachovat. Co na tom, že jsme často jedly chlebové kůrky a před šestou večer si nesměly zatopit, byly jsme urozené, a měly jsme dokonce služku jako potvrzení – tedy jedno nešťastné dvanáctileté děvče, co nám občas za pár pencí chodilo umýt nádobí. Kdyby se matka dověděla, že jsem vyměnila urozenou chudobu a hladovění za dostatek jídla v teplém příbytku, což měli zajištěno sluhové zámožného pána, jistě by se obracela v hrobě.

Protože přesně tam teď je. Svět opustila předčasně, ale dočkala se aspoň toho, že jsem se usadila, tedy vhodně provdala, což byla podle matky moje jediná možnost. K oltáři jsem došla tak trochu jako náměsíčná a pak se jednoho dne probrala a zjistila, že jsem ženou faráře ve vesnici jménem Hay. I ten nejchudší farář byl našťestí považován za panstvo, což znamená, že je zván k vrchnosti na oběd ve všední den a občas i na nedělní večeri, smí do domu vstoupit hlavním vchodem a sloužící mu odeberou klobouk. Stejně postavení získává i farářova manželka, a tak má matka mohla zemřít uspokojená, že mám to, co mi právem náleží.

Farářovou ženou jsem ovšem nezůstala dlouho. Vlastně pouze po dobu, než jsem stihla porodit a pohřbít svou jedinou krásnou dcerušku. Hned následující zimu si mého muže vzala zlá plicní choroba a na jaře už klepal na dveře fary jeho nástupce. Pan Wood měl celou smečku děcek a nemohl se dočkat, až mě vystrnadí a usadí je v novém domě. Netušila jsem, co si počít.

Můj zesnulý manžel byl mírný a laskavý člověk, zastánce Nového zákona a víry, že se o nás Pán vždy postará – buďte jako ptactvo nebeské, to spíš projde velbloud uchem jehly, a podobné věci. Já osobně jsem víc věřila Starému zákonu a oblíbila si všechnu jeho dramatičnost –

zrady, intriky a smilstvo. Možná i proto se o mě Pán nepostaral, když jsem ovdověla.

Bez domova a bez vlastního příjmu jsem se stala tím nejméně pohodlným člověkem – vzdálenou příbuznou v nouzi. Můj manžel byl Fairfax, ale když jsem se jeho rodině připomněla, s povzdechem mi ukazovali, že mají prázdné ruce. Začali mě posílat z domu do domu, kdykoli se někde naskytla práce navíc. A tak jsem bděla u umírajících a starala se o nemocné, nebo když rodina odjela k moři, dohlížela jsem na velký jarní úklid. Panstvo se tvářilo blahosklonně, že mi v souladu s křesťanskými ideály poskytuje stravu a střechu nad hlavou, ráčilo ovšem zapomínat, že na rozdíl od sloužících nepobírám za práci plat.

Byl to celkem zajímavý, ale velmi nejistý život. Jedna sestřenice z druhého kolena si mě třeba vzala na pomoc po narození třetího dítěte. Ke dvěma roztomilým chlapcům přibyla holčička a já jsem k dětem rychle přilnula a začala doufat, že v rodině najdu nový, trvalý domov. Jednoho rána jsem v dětském pokoji dohlížela na snídani a batole na klíně krmila kaší, když se v župánku, s dopisem v ruce objevila jejich matka. Zamávala psaním a začala mi sdělovat novinky. Nedávno prý zemřela žena starého pana Rochestera z Thornfield Hallu – i ona byla Fairfaxová. Sestřenka to ovšem nepovažovala za špatnou zprávu, protože tak dostala možnost mě vystěhovat.

„Jsem si jistá, že pan Rochester bude v těchto těžkých chvílích vděčný za pomoc, zvláště od ženské příbuzné. Někdo se přece musí postarat o záležitosti, které dosud vyřizovala jeho choť. Muži o řízení domácnosti nemají ani ponětí. Však víte, jak to myslím – je třeba dohlédnout na služky, říct kuchaři, že přesolil polévku a tak. Jen nerada se s vámi rozloučím,“ dodala, „ale už brzy nebudu

pomoc navíc potřebovat, protože chlapci na podzim odjedou do školy.“

Uměla jsem si představit, jak uvažuje. Thornfield je velké panství a jistě se tam najde pokoj pro farářovu vdovu, která toho příliš nesní, potřebuje jen trochu tepla v zimě a zvládne nějaké ty drobné ruční práce. Starý Rochester je zámožný člověk, který nenechá příbuznou hladovět, a jistě mi ji zapůjčí v případě, že bych – nedej bože – měla ještě jednou rodit. Rozzlobilo mě to, a nejspíš jsem také záviděla. Sestřenka měla vše, co mi život odepřel, tedy manžela s příjmem a tři zdravé děti. A ve mně – zchudlé vdově, co přišla o jediné děcko – tedy jistotu dobu doutnal vztek. Snažila jsem se ho potlačit a ještě si pohrát s chlapci a pohládit rozkošné děvčátko, než se s nimi budu muset rozloučit.

Můj zesnulý manžel se vždy před usnutím pomodlil. Ráno pak často tvrdil, že jeho prosby byly vyslyšeny. Tu noc jsem tedy Bohu spílala. Dala jsem mu co proto a hořce mu vyčetla, jak nesmyslně krutě se mnou zachází. Nic takového asi dlouho neslyšel. Moje hořká litanie se sice nedala považovat za náležitou modlitbu, ale ráno jsem se kupodivu probudila s rozhodnutím a jasným plánem. Dalo by se tedy říct, že mé modlitby rovněž vyslyšel.

Napsala jsem panu Rochesterovi, kterého jsem osobně téměř neznala, a připomněla mu, že jsem nejen Fairfaxová, ale také vdova po knězi z farnosti Hay, kam jeho panství příslušelo. Připojila jsem nabídku, která by mou sestřenku jistě šokovala, kdybych byla tak bláhová a svěříla se jí. Brzy jsem dostala uspokojivou odpověď a po nějakém tom smlouvání jsem s panem Rochesterem nakonec uzavřela dohodu, která vyhovovala nám oběma. Věděla jsem, jak s úsporami řídit větší domácnost, mohl

mi věřit, že nebudu krást stříbrné lžičky, a tak jsem se stala placenou hospodyní na usedlosti Thornfield Hall.

A náhle už jsem ke šlechtě nepatřila. Přijala jsem místo a postavení služebné, a přestože šlo o vrchní služebnou, nebylo pochyb o tom, kam teď patřím. Sestřenice na to reagovala celou škálou emocí. Nejdřív ji šokovalo, že jsem se nechala připravit o společenské postavení, pak měla zlost, že už se nemůže dožadovat mých neplacených služeb, a nakonec si oddechla, že se mě zbaví. Všichni Fairfaxové si teď nade mnou mohli umýt ruce, což také s klidem udělali. Byla jsem ponechána sama sobě, což mě děsilo, ale i vzrušovalo. Zahnala jsem tedy rychle všechny pochybnosti a vydala se za novými povinnostmi.

Na Thornfieldu mě přivítal pan Merryman, tamější majordomus. Nikdy jsem neviděla nikoho, k němuž by se jeho jméno tolik nehodilo. Jeho zasmušilá tvář s povislymi koutky mi ihned připomněla psy, používané při honbách na zajíce. Vzal si mě na starost a rozhodl se mě o všem náležitě poučit, a také se mnou obědvat v mém pokoji. Jídlo nám pak měl nosit na podnose někdo z nižších sloužících.

„My,“ informoval mě, „jsme vyšší služebný stav. Někdy nám říkají taky ‚mopsové‘ podle vážného výrazu s koutky úst protaženými dolů, jako mají zmínění psi.“ Ukázal na svou tvář a svěšená ústa. Pak si povzdychl. „Někdy mám strach, že už mi to zůstane.“ Když mě prováděl po domě, sděloval mi i další věci, které považoval za důležité. Na důkaz úcty mě prý všichni musejí oslovovat paní Fairfaxová, tedy sloužící i členové rodiny, a nejen „Fairfaxová“, jako bych byla pouhá komorná.

Na usedlosti tou dobou bydleli pouze dva z rodu Rochesterů – starý pán a jeho starší syn Rowland. Z doby, kdy jsem žila na faře v Hay, jsem se pamatovala i na mlad-

šího Edwarda. Byl to otevřený, přátelský mladík, který rád jezdíval po kraji na koni a pohvizdoval si, ale pak odjel někam do ciziny.

Jako hospodyně jsem směla nosit vlastní šaty místo uniformy, a tak jsem si ihned objednala jedny z černého hedvábí, abych svoji finanční nezávislost nějak oslavila. Pan Merryman mi také řekl, že někdy na panství zavítají hosté, i když majitelé nejsou doma, a mou povinností bude je provést po domě, pokud to ovšem budou členové šlechtického stavu. Pak si klepl ze strany do nosu a oči v zachmuřené tváři mu na chvílku zajiskřily. „Za spropitné!“ Významně se na mě podíval. „Dobré spropitné jen a jen pro vás.“

Moje ložnice se nacházela poblíž pokoje starého pána, což bylo pro členku rodiny považováno za vhodné. Pan Merryman spal v jiném poschodí, kde mělo pokoje služebnictvo. Chtěl mít pod dohledem mladé lokaje a poslíčky, kteří se ještě zdáli nevypočitatelní. Celkově ale považoval Thornfield Hall za dobré místo k práci, třebaže mzdy byly umírněné, protože pan Rochester se držel koruny, jak se u nás v Yorkshiru říká. Přesto měl dostatečný počet sloužících pro zvládnutí chodu velké domácnosti a všechny dobře živil.

Brzy jsem se seznámila se zbylými členy personálu. S mojí pomocnicí a zástupkyní Leou, mladou dívkou, kterou jsem si ihned oblíbila, dále se sluhou Samem, oficiálně lokajem, ale jinak spíše hochem pro všechno, který dříve sloužil u námořnictva, a viděl tedy větší kus světa než my ostatní. Podobnou práci zastával i kluk, kterému se říkalo John, třebaže byl křtěný jako Timothy. Ostatně panstvo mělo ve zvyku volat na své poskoky „Johne“, aby si nemuselo pamatovat všechna křestní jména. Abychom ho odlišili od skutečného Johna, hlavního štolby a kočího,

říkalo se prostě mladý a starý John. Manželkou starého Johna pak byla kuchařka Mary. Tato pětice tvořila jakýsi základ služebnictva našeho panství. Brzy jsem zjistila, že jde o dobré a čestné lidi, kteří jsou si vědomi svých povinností a spolehlivě je vykonávají. K ruce jsme měli směsici komorných, pradlen, pomocných kuchařek a podkoních, kteří se v domě rychle střídali. Zaučili se v řemesle a často pak odcházeli na další zkušenou. Jediným trnem v oku mi byla pomocná hospodyně pro vyšší patra Martha.

Šlo o to nejprotivnější děvče, jaké jsem kdy potkala. Skutečně obtížné a nemotorné stvoření. Talíře házela na stůl jako karty, když prostírala k snídani, a vždycky našla důvod, proč nemůže udělat, co se po ní chce. Když jste ji poslali s uhlím do jídelny, odpověděla, že až potom, protože zrovna musí běžet pro něco do salonu. Požádali jste ji, aby setřela v hale, ale ona si právě potřebovala vyměnit zástěru a pak se neukázala až do odpoledního čaje. Byla líná, prostořeká a drzá a nejlépe ze všeho uměla svalovat vinu na druhé. Pokud rozbila vázu, zastihli jste později Leu, jak po ní tiše zametá střepy.

Po výčtu všech příkladů jejího nevhodného chování jsem si svoji nelibost k Martě snadno ospravedlnila. Skutečný důvod byl ale tajný a ostudnější. Když mi pan Rochester přidělil ložnici poblíž té své, napadlo mě, jestli snad nepomyslel na nějaké nepřístojnosti. I jako nezkušená vdova po faráři jsem totiž tušila, že takové věci existují. Někdy po ránu, když jsem vyšla z pokoje za svými povinnostmi, na mě pán ze své ložnice zavolal. Nejprve jsem jen postávala na prahu a naslouchala jeho stížnostem, jak špatně spal a jak ho bolí nateklé klouby na rukou. Později jsem si dovolila vstoupit a ruce mu masírovat. Potom přišla na řadu i ramena. Dál věci naštěstí nepokračovaly a upřímně, tyhle drobné služby mi nijak zvlášť

nevadily. Koneckonců, šlo o starého muže, jenž přišel o manželku a postrádal dotek ženské ruky.

Martha se naopak podle rozvrhu nikdy neřídila. Hodiny na stěně pro ni byly něco jako velký, obtížný hmyz. Jednoho rána dorazila s teplou vodou příliš brzy a nachytala mě, jak vycházím z pánovy ložnice. Byla jsem ještě v županu, zpod něhož čouhala noční košile, a tehdy ještě zlaté vlasy mi volně splývaly po ramenou. Ostře jsem Marthu upozornila, že mě pán zavolal, protože se necítí dobře. A nutno dodat, že pan Rochester tuto výmluvu sám přiživil tím, že zůstal v posteli celé dopoledne a nechal si zavolat místního lékaře, pana Cartera, což ho dokonce stálo peníze.

Martha se ale přesto tvářila, jako by ničemu z toho nevěřila.

I přes tuto asi rok trvající starost jsem si nového, příjemného živobytí užívala, dokud se vše nezměnilo zásahem krutého osudu. Smrt si však nevzala starého pana Rochester, jak by se dalo očekávat, ale jeho syna. Pan Rowland nepatřil právě k mým oblíbeným. Šlo o nehezské vyčouhlé stvoření, které téměř neopouštělo dům a zabývalo se nějakými propočty nebo pracovalo s lupou. Byl to ten typ chlapce, co trhá křídla mouchám nebo chytá neškodný hmyz na cestě za svými božími povinnostmi a propichuje ho špendlíky. Prý v zájmu vědy. No, věda se mu tedy spíše vymstila. Jednou přece jen vyrazil ven, a to do uhelného dolu někde severněji, kde už měli jeden z těch tolik opěvovaných parních strojů. Bezpochyby to bylo také v zájmu vědy, že se k němu příliš přiblížil, a ta železná obluda ho rozdrtila. Svým zraněním bohužel podlehl dřív, než ho stihli převézt domů.

Starého pána to velmi zasáhlo. Přicházeli právníci, mluvili o budoucnosti a navrhovali, aby povolal mladšího syna, pana Edwarda. O tom však nechtěl ani slyšet, vždy jen zavrtěl hlavou a nalil si další portské. Jedinou útěchu, jak se zdálo, pak nacházel v jídle. Ani si nevzpomínám, kolik pečení dokázal spořádat, aniž by to jeho vyhublou postavu vůbec zaoblilo. My sloužící jsme kolem něho našlapovali po špičkách a jen šepem si sdělovali obavy. Pán byl očividně zlomený muž a jeho dědic ztracený kdesi v exilu. Náš osud se tedy zdál značně nejistý.

Jednoho večera vstal pan Rochester od stolu potom, co snědl celou pečenou kachnu s hráškem, zapil ji lahví klaretu, přidal si mísu bavorského krému a půl libry sýra. „Zatraceně dobré,“ pronesl, ale pak se chytil za hrdlo a skácel se na zem. Nikdy jsem se nedověděla, zda chtěl pochválit kachnu, pudink, anebo sýr.

O tři hodiny později byl prohlášen za mrtvého. Pan Carter, který se marně snažil nahmátnout nějaký pulz, se bezradně podrbal ve vlasech. „Nerozumím tomu. Byl zdravý jako řípa.“ Protože se ale detaily nikdy moc netrápil, rychle dodal: „Napadá mě, že šlo prostě o boží zásah, ale nerad bych dal faráři Woodovi příležitost tvářit se důležitěji, než už se tváří. Radši to označíme za mrtvici, koronera přece obtěžovat nechceme. Vy jste byla přece přítomna, paní Fairfaxová, takže to můžete potvrdit. Vyříd'te faráři, ať připraví pohřeb.“ S tím popadl klobouk a bičík a rychle odešel – ten den se totiž účastnil honu.

A tak jsem se rozloučila i s druhým panem Rochesterem. Bylo to smutné, ale moje ohrožené živobytí se zdálo smutnější. Tentokrát už jsem totiž pomoc od Fairfaxů čekat nemohla. Překročila jsem hranici, která dělila příbuzenstvo od služebnictva. Příbuzní se totiž nesměli nechat hladovět, kdežto sluhové ano – a také se to dělo.

Právníci se objevili znovu, jenže teď přicházeli s úsměvem. Pan Rochester totiž nezanechal žádnou jasnou záležitost. Vycítili tedy možnost tahanic, soudních sporů, nároků a protinároků, posudků a konzultací, což pro ně neznamenal nepříjemné komplikace, ale příležitost k nekonečnému papírování a vysokým honorářům. Zatímco oni si mnuli ruce, my ostatní z Thornfieldu jsme trpěli zachvaty úzkosti. Konečně bylo dohodnuto, že budeme dostávat alespoň stravné. Ve srovnání s jinými usedlostmi šlo sice o slušné peníze, přesto se nám stýskalo po zbytcích z pánova stolu. Už jsme si nepochutnali na baronově nedojedené pečení nebo nedopité lahvi klaretu.

Pan Merryman to vzdal jako první a odešel pracovat pro jistého zámožného výrobce vlny v Bradfordu. Jeho nový pán byl sice obchodník, ne šlechtic, ale jak Merryman řekl, žebrák si nesmí vybírat. Přišel přece o dva zaměstnavatele v rychlém sledu a nad dalším už nesměl ohrnovat nos. Mohlo by se začít říkat, že je to od něj nedbalé, a kde by pak sehnal jinou práci?

Naše řady začaly dále řídnout. Nejdřív odcházeli podkoní a kuchtíci, kteří dokázali najít místo v sousedství. Bez dohledu pana Merrymana jsem přestala dbát na konvence a jíst sama v pokoji pro vyšší služebnictvo. Začala jsem chodit za ostatními do velké jídelny a vysvětlila to tím, že Mary a Lee ušetřím práci. Nebyla vhodná doba na udržování umělého odstupů mezi námi, naopak jsem se mohla těšit z přátelství a společnosti dalších členů personálu. Pro útěchu jsme se shlukovali kolem stolu a kladli si otázky, na něž jsme neměli odpovědi. Kdo nás teď zaměstná? Vráti se někdy časy tvrdé práce a dobrého jídla? Kdo nám vyplatí mzdu?

Mezitím jsem se snažila přesvědčit Marthu, aby si z pana Merrymana vzala příklad. Smrt v rodině může být přece

příležitostí ke zlepšení její situace, pokud by si také našla jiné zaměstnání. Přiznávám, že Marthin blahobyt jsem v tu chvíli na mysli neměla. Stále se na mě dívala, jako že nezapomněla, jak jsem kdysi vyšla z ložnice starého pána s rozčuchanými vlasy, čímž nade mnou měla jistou moc. Nelíbilo se mi to, a proto bych se jí ráda zbavila.

Tento skutek ještě dnes tíží moje svědomí. Stále si jasně pamatuji na lišácká slova, která jsem tehdy pronesla: „Tak inteligentní děvče jako ty, Martho, by mohlo být ambicióznější. Pracuješ na Thornfieldu déle než já, a už je na čase hledat něco lepšího. Ztratili jsme dva z pánů a kdoví, kdo je další na řadě. Mohla bys najít práci v domě, kde mají paní, nějakou lady s titulem, která by si tě oblíbila a zaučila. Pak by ses třeba stala její osobní komornou.“ Bůh mi odpusť. Nemohla jsem přece tušit, jak se věci nakonec vyvinou. Někdy se ještě teď s leknutím, celá zpotčená, probouzím a musím potlačit výkřik, jak stále slyším ten děsivý praskot. A občas mě znovu svědí pravá ruka, jak jsem ji pleskla, aby přestala křičet.

Abych Marthu dostala z Thornfieldu, načrtla jsem pro ni dokonce několik vzorových dopisů pro potenciální zaměstnavatele, které mohla opsat, a přidala jsem skvělé doporučení. Jaký zlý duch to musel naslouchat naší rozmluvě, že se falešné představy o její růžové budoucnosti začaly tak rychle plnit? Ozvala se totiž lady Ingramová, výstřední manželka jistého barona ze sousedství, a nabídla Martě práci. Šlo jen o pozici nižší služky, ale madam v dopise naznačila, že by časem mohlo jít o pozici osobní komorné jedné z jejích dcer. Měla totiž hned dvě – ctěnou slečnu Blanche a slečnu Mary.

Ubohá naivka Martha nejasným slibům baronky uvěřila! Netušila, že žádná dáma by její obhroublé chování nesnesla. Nebo nešikovnost při tvorbě složitých účesů.

Marthiny volšové ruce se nehodily ke stříhání ovcí, natož pak k vylepšování vzhledu náročné dámy. Osobní služka musela být pohotová a hbitá. Přiběhnout na zavolání a bdít dlouho do noci, pokud její paní vyrazila na večírek. V ranních hodinách pak s úsměvem čekat, až ji bude moci pomoci se svlékáním a rozčesáváním vlasů. Úspěchy její paní na tanečním parketu se musely služce jevit jako pravé potěšení. Martha s věčně kyselým výrazem a sklonem ke kritizování nejevila pro tuhle oblast žádný talent. A škody, co dokázala napáchat, pokud se chopila jehly, musel člověk vidět, aby jim uvěřil.

Celé dva týdny jsme pak snášeli Marthino vychloubání, než konečně dokázala sepsat výpověď. Uznala jsem jí rovnou celý měsíc práce. Kdybych ji měla raději, varovala bych ji, aby slibům naší šlechty příliš nevěřila, jenže mě tolik otrávil svými řečmi, že jsem prostě mlčela. Pak jsem jí popřála hodně štěstí, hlasitě si oddechla a rozhodla se zvýšit Lee plat, jakmile to bude možné. Chytrá, pracovitá Lea, která se rychle učila, mi teď připadala jako pravý poklad!

A my, co jsme zůstali na Thornfieldu, jsme jen s úzkostí očekávali běh věcí příštích. I když jsme své pány občas za něco nesnášeli a mysleli si, jak jsou nespravedliví, ničeho na světě se sluha nebojí tolik, než že zůstane bez pána. Venku totiž čeká chladný, krutý svět, pokud nemáte domov nebo úspory. A nad námi všemi se teď vznášela hrozba chudobince.

Brzy se ale z Millcote dostavil jeden z právníků a svolal nás do knihovny. Tam nám oznámil, že všechen majetek beze zbytku připadne podle zákona mladšímu ze synů pana Rochesteru, který žije na Jamajce. Ani starý pán, ani Rowland závěť nezanechali, nikdo další si nároky nedělal, a tak dědil nejbližší příbuzný. Právník musel být hlad-

kým průběhem záležitosti zklamaný, bez soudních tahanic neměl vlastně co na práci. Neodolal tedy a alespoň nám prozradil, o jak rozsáhlý majetek se vlastně jedná. Jeho oči zlostně žhnuly, když četl, co všechno pan Edward podědí. Nešlo jen o všechnu půdu ve vlastnictví Rochesterů, ale také o uhelný důl, dvě továrny na zpracování bavlny a ještě nějaké nemovitosti v Liverpoolu. I tam mělo panstvo podniky, ale jaké povahy, to si právník nechal pro sebe. Starý John, náš kočí, si hvízdal skrze zuby, když slyšel o všech těch zdrojích příjmu. I pro něho to byla novinka, a to žil v rodině déle než kdokoli z nás.

Právník nám sdělil ještě jednu povzbudivou zprávu. Ujistil nás, že naše mzdy a náklady na provoz budou uhrazeny. Existovaly prý nějaké provozní fondy, ať už tím myslel cokoli, které nám zajistí stravu a uhlí na zimu. Pan Edward na Jamajce údajně obdržel zprávu o smrti svého otce i o tom, že se stal výhradním dědicem veškerého majetku, jak právník opět zdůraznil. To pro nás vypadalo nadějně, protože už jsme se začali obávat, že si Thornfield Hall koupí někdo cizí. Aneb: Lepší je d'ábel, kterého znáte, jak se říká.

Měli jsme tedy počkat na instrukce pana Edwarda. Lod' na Jamajku prý pluje proti větru, a tak je možné, že k němu zpráva ještě ani nedorazila. Dověděli jsme se také, že i kdyby se mladý pán rozhodl vrátit a převzít svůj majetek ihned, zabralo by mu cestování několik měsíců. Měli jsme proto počítat se zpožděním, mezitím se dál věnovat svým povinnostem a udržovat Thornfield Hall pro nového majitele v co nejlepším stavu.

Ten večer jsme se sešli u jídla v dobré náladě. Měli jsme si o čem povídat.

„Promiňte, paní Fairfaxová, ale vy jste o těch továrnách v Manchesteru věděla? Myslel jsem, že si panstvo

nesmí špinit ruce nějakým obchodováním? A Rochesterovi přece panstvo jsou.“ Mladý John byl zmatený složitostí společenského postavení vyšších vrstev. Pocházel z farmy, kde plynul život velmi prostě, a podobné rozlišování neznal. Jako správný sluha se ale rychle učil, aby všechny drobné odlišnosti kastovního systému pochopil.

„No jistěže jsou panstvo, vždyť vlastní všechnu půdu v okolí. O továrnách jsem nevěděla. Jen o tom, že se pan Rowland zajímal o stroje a že měli Rochesterové nějaké příjmy z obchodu, ale to není totéž jako něco prodávat. Nad řemeslníky a prodejci šlechta ohruje nos.“

„Třeba nad zelináři, to jsou prodejci. Ale co právníci?“ ptal se dál mladý John.

„No, to je spíš profese.“

„A majitel továrny?“

„Bohatý majitel továrny už se pohybuje na okraji vyšší vrstvy. Pokud má dceru s dostatečně velkým věnem, které je atraktivní pro vhodného ženicha, má šanci na přijetí do lepší společnosti. Mohla by si vzít dejme tomu mladšího ze synů nějakého pána se šlechtickým titulem, někoho s dobrým rodokmenem, ale bez nároku na dědictví. A děti z takového svazku už by byly považovány za šlechtice. Mluvílo se o tom, že právě pan Edward by potřeboval takovou bohatou dědičku, ale nějak z toho sešlo. Nebo o tom starý pan Rochester nechtěl mluvit. Začínám si uvědomovat, milý John, že tahle rodina má příliš mnoho tajemství.“

Ale John pokračoval. „To služebnictvo ví vždycky všechno. Třeba kdo neplatí účty, kdo chodí komu za ženou...“

„Ať si klidně chodí, za čí ženou chtějí, jen když naše děvčata nechají na pokoji,“ ozval se nečekaně starý John, který obvykle jen zasmušile mlčel. Teď namířil kostnatý

prst na mě. „Doufám, že jste mladou Marthu varovala, paní Fairfaxová, aby se tím starým kozlem Ingramem za žádnou cenu nenechala zatlačit někam do kouta. To děvče nemá matku, která by ji poučila, jak to v takových případech chodí.“ Jeho slova opět probudila moje svědomí. Nenapadlo mě Marthu upozornit, že někteří pánové se snaží přítomnosti mladých komorných zneužít. Předpokládala jsem, že dávno ví, jak se paničky chovají k dívkám, které v jejich domě otěhotní. Bylo obecně známo, že jsou ihned vykázány ze dveří, aby na pána nebo jeho syny nepadl ani stín podezření. Teď jsem zapochybovala, jestli to hloupá Martha byla vůbec schopná pochopit. Vždyť se sotva naučila, že vidlička patří nalevo od talíře.

Když mě ale někdo nachytá při špatnosti, většinou rychle provedu ještě něco horšího. Jde o takový můj zlovyk. Jako bych snad doufala, že mě nové provinění přinutí zapomenout na to starší. „Varovat je třeba hezká děvčata, Johne, to dobře víte,“ řekla jsem a muži se začali chechtat. Martha rozhodně nepatřila k těm, co oplývaly krásou. Pak se ale jejich pohledy stočily ke sladké tvářičce naší Ley, a ta celá zrůžověla. Mladý John z ní v podstatě nedokázal spustit oči.

Obrátila jsem se tedy ke starému kočimu a rychle změnila téma. „Povězte nám o panu Edwardovi. Znal jste ho celé roky, kdežto já jen krátce. Odjel do ciziny hned potom, co jsem se přistěhovala na farnost v Hay.“ To se mi povedlo, gratulovala jsem si v duchu, mladí sluhové se toužili dovědět, jaký pan Edward je, protože doufali, že až přijede převzít dědictví, přiveze s sebou nový život a společnost.

Starý John se podrbl na hlavě, jako by chtěl probudit vzpomínky, které tam schovával. „Moc rád jezdil na projížďky,“ prohodil pak. Mohlo mě napadnout, že stočí řeč

na své oblíbené téma. „Mohl by koupit nějaké slušné koně místo těch starých herek, co sotva dotáhnou bryčku k vratům. Nebo zase pořádat hony.“ Oči se mu dokonce zamžily při pomyslení na šťastnější minulost. „Museli byste zažít, jaké to je, když se na Thornfieldu svolává hon,“ vyprávěl užaslému publiku. „Když v zimě po ránu slabé paprsky slunce ozáří jinovatku v trávě, není nic krásnějšího. Úžasný pohled.“

Osazenstvo stolu se pokoušelo představit si, jak Thornfield Hall kypí životem. Klapot koňských kopyt a rachot kočárů na šterku, šustot dámských šatů na chodbách a zvýšené, panovačné hlasy místních aristokratů, odrážející se od dřevěného obložení haly. A pak ty lovecké plesy, skvostné večere a pikniky v trávě...

V návratu lepších časů ale nedoufalo jen služebnictvo. Panstvo ze sousedství se už také tetelilo očekáváním, zvláště v případě, že mělo neprovdané dcery. Přicházely černě rámované kondolence, mnozí se stavili osobně a zanechali na Thornfieldu svoji navštívenku, čímž si pojistili, že jim nový majitel bude muset laskavost oplatit. Pan Rochester žil přitom na tropickém ostrově stále v blažené nevědomosti – možná ještě netušil nic o smrti svého otce ani o tom, že se z černé ovce rodiny náhle změnil v bohatého dědice a dobrou partii.

Pan Edward býval inteligentní mladý muž, ne přímo hezký, ale výrazných rysů, dobře rostlý, s kšticí hustých, černých vlasů. Rodina nikdy neprozradila, proč ho tak unáhleně, sotva plnoletého, odeslala do ciziny. Hádala bych hráčské dluhy, nebo snad problém s nějakou vdanou paní, ale jistě nic horšího, než čeho se mladí muži běžně dopouštěli. Nějaký malý flíček na reputaci či drobný skandál, na který by se rychle zapomnělo. Přesto nikdo nic nevěděl. Starý pan Rochester nejprve mával synovými

dopisy a tvrdil, že se mu na Jamajce daří dobře. Nikdo je ale nesměl číst a všechny otázky zůstaly nezodpovězeny. Když jsem na Thornfieldu začala pracovat já, dopisy z ciziny řídly, až přestaly chodit docela. O panu Edwardovi se prostě nemluvílo. Jak jsem řekla, Rochesterové si uměli chránit svá tajemství.

Můj třetí pan Rochester, 1822

Třetí pan Rochester se mi nejprve ozval dopisem. Šlo o list toho nejjemnějšího, téměř průhledného papíru, jaký jsem kdy viděla. Jeho obsah se také zdál neobvyklý, až bizarní, tedy tolik odlišný od běžných zvyklostí na našem panství, že jsem si ho ponechala – asi jako důkaz. Úkol, kterým mě pověřil, mě také nijak nepotěšil. Složila jsem tedy ten pavučinový papír a schovala ho do bible, kterou jsem stále nosila v kapse. Nějakým zvláštním řízením osudu tu knihu i s dopisem ještě stále mám.

Spanish Town, Jamajka

Paní Fairfaxová,

poslední době se ke mně dostalo jen velmi málo zpráv o Thornfield Hallu, otec ani bratr nepatřili k nejlepším korespondentům. Je mi líto smrti Vašeho manžela. Byl to laskavý a spravedlivý pastor. Je pro mě jistou satisfakcí, že se o panství teď stará někdo z přízně. Právníci mě ujistili, že jste osoba vysoce kompetentní.

Přípravy k mému odjezdu už vrcholí. Mám v úmyslu vyplout z tohoto zapomenutého ostrova, než se obrátí vítr.

Za dobrého počasí bych měl být v Liverpoolu do čtyřiceti dnů. Odtamtud pojedu přímo na Thornfield Hall a pokusím se vyřídit vše, co je třeba.

Přivezu s sebou společnici, která pak v domě bude trvale bydlet. Jde bohužel o osobu slabého ducha, která nad sebou někdy zcela ztrácí kontrolu. Upozorněte, prosím, místního lékaře, že budeme potřebovat jeho služby, a připomeňte mu, že je vázán lékařským tajemstvím. Nemluví jen o běžné diskrétnosti, ale o naprostém mlčení. Vše mu samozřejmě vynahradím.

Připravte pro tu osobu také několik místností oddělených od zbytku domácnosti, protože se s nikým ze společnosti nebude stýkat. Pokud mě paměť neklame, ve třetím poschodí Thornfieldu by se takové bydlení dalo zřídit. Vybavte pokoje tak, aby byly pokryty její běžné potřeby, tedy čistě a pohodlně, nic drahého ale není třeba.

V Liverpoolu najmu někoho, kdo o ni bude v domě pečovat a kdo má s takovou prací zkušenosti. Pacientka není moje příbuzná, jde o známou mého otce z jamajských obchodních kruhů. Spoléhám na Vás, že zamezíte nepříjemným klevetám, aby rodinné jméno zůstalo oproštěno od nárážek o nebezpečném šílenství.

Edward Fairfax Rochester

Rodina plná tajemství! Jak mazané bylo to použití druhého jména, aby zdůraznil pokrevní spojitost a zacpal mi ústa ještě účinněji. Lidi přece tak milují skandály. Pokud se něco takového dostane ven, sousedé nás doslova utopí v pomluvách a spekulacích.

Za pomoci Ley jsem se tedy pustila do zařizování pokojů pro onu šílenou dámu-pacientku. Vůbec jsem netušila, jak jí vlastně říkat.

„V téhle části domu jsem nikdy nebyla,“ zvolala vzrušeně Lea, když vyšlapala nahoru po poslední části schodiště. „Je to ale zatraceně vysoko pro nošení uhlí a horké vody v zimě.“ Ocitly jsme se v dlouhé chodbě ve třetím poschodí, s řadami černých dveří po obou stranách.

„Mluvíš jako Martha,“ poznamenala jsem. „Ta si uměla krásně stěžovat.“ Lea se zatvářila, jako by to vzala vážně, a tak jsem na ni zamrkala. „Myslím, že mladý John ti rád pomůže, když ho požádáš.“ Musela jsem počkat, až se přestane hihňat a červenat, a pak jsem pokračovala. „To pan Rochester si přál, abychom tu dámu ubytovaly tady. Ale třeba to dokážeme využít v náš prospěch. Řekneme mu, že kvůli tolika schodům bychom potřebovaly výpomoc. Rozhlížela ses přece po místě pro svého mladšího bratra, no ne?“

Odemkla jsem první dveře a uviděla poměrně velkou místnost s výhledem na příjezdovou cestu. Bylo v ní náhodně rozestavěno jen několik kusů nábytku, jako třeba velká, ošklivá skříň a staromódní postel se zaprášenými závěsy.

„Jé, podívejte, tady jsou další dveře,“ zvolala Lea nadšeně, prudce je otevřela a se smíchem vběhla do vedlejší místnosti. Tam radostně vyjekla, když narazila na další dveře. „Ono to vede ještě dál, a dál, a ještě!“ Její hlas slábl, jak se vzdalovala tunelem propojených pokojů, dokud nedoběhla na konec domu. „Nic takového jsem ještě neviděla,“ dodala zadýchaně, když se vrátila. „Ale jsou to hezké, prostorné pokoje. Mnohem větší než naše ložnice.“

„Sluhové vždycky dostávají ty nejmenší, Leo, vždyť to dobře víš.“

Prohlédly jsme si i místnosti na druhé straně situované na sever, ale zdály se menší a temnější.“

„A kam vedou tyhle schody?“ Lea ukázala na úzké schodiště.

„Na půdu. Zajdeme tam?“

Když jsme vystoupaly na půdu, uviděly jsme žebřík vedoucí na střechu. Pootevřela jsem vikýř, nakoukla tam a pokynula Lee, aby šla za mnou. Nejprve měla strach. „Takhle vysoko jsem v životě nebyla.“

Přecházely jsme opatrně po střešních chodnících, protože se do nás opíral silný východní vítr. Pak se Lea opřela o cimbuří a zadívala se na barevná pole a louky s kravami a ovce na dálku podobnými hracím figurkám. Uvědomila jsem si, že je to skvělé místo pro nemocnou, která bude žít mimo společnost. Tady by se občas mohla projít na čerstvém vzduchu, třebaže by dámě z tropického ostrova yorkshirské klima asi připadalo chladné. I mně už vítr ale začínal vadit, a tak jsem se zachumlala do plédu a vybídla Leu k návratu. Ale už jsem se rozhodla – ta žena bude bydlet ve třetím patře. Bylo jen třeba nově vybít stěny a přestěhovat tam více nábytku z jiných částí domu. Pokoje by jistě vylepšily i nějaké ty obrázky na stěnách.

Až tohle zařídíme, zajdu za panem Carterem, vše mu vysvětlím a zaplatím za jeho diskrétnost. Měla jsem ale své pochyby, jestli je to lékař vhodný pro dámu mdlého rozumu. To spíš pro dramatické nehody na lovu. Jistě byste nikoho neviděli raději než pana Cartera, pokud byste leželi rozdrčení pod kolem vozu anebo se zlomenou nohou pod koněm. V mžiku by vám přiložil dlahu, naložil vás na nosítka a dopravil domů, abyste se s ním mohli podělit o večeri či nějakou tu skleničku brandy. Trápení osamělců anebo ženské slzy ale byly docela jiná věc. Uměla jsem si těžko představit, jak tento povrchně sebevědomý člověk pomůže dámě s křehkou duší, která chvílemi docela přichází o rozum.

Na důkladný úklid Thornfieldu před příjezdem nového majitele jsem si musela najmout výpomoc v Millcote, jak bylo ostatně zvykem. Když jsme všechno zvládli k mé spokojenosti, vyplatila jsem pomocníky a poslala je zpět s tím, že možná budou opět někdy zapotřebí. Už jsem si živě představovala, jak Thornfield kypí životem a stírají se na něm hosté. Začali jsme tedy plnit spíše potravinami a kompoty, pomohla jsem Mary s přípravou zákusků a žele a řezníkův poslíček se pravidelně zastavil, aby byl v pohotovosti, až budou potřeba dodávky masa pro nového pána. Pak přišla zpráva, že ho máme očekávat následující den.

Poslali jsme chlapce k bráně, aby vyhlížel kočár. Od ní je totiž dobrý výhled na míle daleko směrem dolů k Millcote. Ctíli jsme zvyk, že se vyšší služebnictvo seřadí u hlavních dveří a vítá členy panské rodiny nebo vzácné hosty. Tuto tradici nás nutil dodržovat starý John, který se sám dostavil jen ve vzácných případech jako tento, aby odvedl koně a pomohl s vykládáním zavazadel. Předtím jsme mu ale doporučili, aby se pár hodin větral v zahradě, neboť pach stájí je někdy velmi pronikavý. I pak se ale očekávalo, že bude postávat u otevřených dveří nebo okna. K uvítací skupině se připojila ještě jeho žena Mary, Sam a mladý John. Přizvala jsem k nám i Leu, třebaže, přísně vzato, posluhovačka k vyššímu služebnictvu nepatří. Avšak i s ní nás bylo na tak velký dům pomálu.

Celý den jsme pak úzkostlivě sledovali počasí. A jak se dalo očekávat, ve chvíli, kdy chlapec od brány přiběhl, že zahlédl kočár, se s prudkým větrem přihnul déšť, který v nárazových vlnách zaléval příjezdovou cestu. Poslala jsem promočeného hochu ohřát se ke kamnům do kuchyně a pak jsme s ostatními otáleli v hale a rozvažovali, zda zůstat v suchu, nebo vyjít ven. Vtom se z knihovny

vynořil pan Carter, kterého jsem povolala, aby dohlédl na nemocnou. Pořádal o brandy, horkou vodu a pak si hřál záda u krbu. Jakmile najatý poštovní dostavník pana Edwarda dorazil ke vchodu, protlačil se mezi námi, aby ho uvítal jako první. Jak se ale ihned ukázalo, jeho starostí nebyl nový pán, ale koně. Pobíhal kolem kočáru, dožadoval se, aby zajel až ke stájím a rozčiloval se, kde vězí všichni líní podkoní. Takové uvítání jsem si pro pana Edwarda nepředstavovala.

Když vystoupil z kočáru, pochopila jsem, že tohle dávno není ten mladík, na něhož jsem se pamatovala. Mezitím dospěl v muže mohutné, silné postavy. Držel se zpřima a pohyboval se jako nějaký atlet. I po hodinách v drkotajícím kočáru na nerovných cestách měl lehký, rychlý krok, a když přišel blíž, všimla jsem si, že jeho černé vlasy jsou husté a lesklé a v očích se mu zračí bystrost a inteligence. Měl stále stejně atraktivní tvář, jen snad příliš ustaranou na muže v nejlepších letech. Pochopila jsem, že život v tropech asi nebyl z nejradostnějších.

Potvrdil to hned první větou, kterou ve vstupní hale pronesl: „Paní Fairfaxová, je moc dobré být zpátky v Anglii.“ Pozdravila jsem ho a představila mu zbývající služebnictvo. Po tomto krátkém, formálním uvítání přiběhl zvenku pan Carter a začal nám na mramorovou podlahu cákat vodu, jak promokl.

„Všechno ve správném pořadí,“ pronesl a kývl na pana Rochestera. „Suché stáje a dobré seno. To už je zařizeno.“

„Jsem rád, že je to za mnou,“ odpověděl pan Rochester a přešel si dlaní po tváři, jako by ji chtěl vyhladit a zbavit vrásek. „Ta cesta byla hotové peklo. Noční můra.“

Carter si strčil ruce do kapes, zadíval se do vzdáleného rohu haly a hvízdal mezi zuby, jako by tím panu Rochesterovi naznačoval, aby lépe volil slova. „Cestování vám

nesvědčí? To asi trpíte mořskou nemocí, ne?“ zeptal se zvesela.

„Ano. Trpím hroznou *mal de mer*. V budoucnu bych asi neměl plout dál než přes La Manche, a hlavně cestovat sám.“

Tehdy jsem si všimla, že po jeho záhadné společnosti, pro niž jsme připravovali horní pokoje, jako by se slehla zem. Carter ji nejspíš dokázal nějak nenápadně poslat nahoru po zadních schodech. Už už jsem se chtěla zeptat, co pro tu dámu máme udělat, ale rozmyslela jsem si to. Spolkla jsem otázku, zavřela pusy a nasadila psí obličej. Pán jistě sám řekne, co je potřeba, až přijde vhodná chvíle.

„Doneste pánovi víc brandy a horkou vodu,“ nařídil Carter. „Ať někdo přiloží na oheň v knihovně a já bych si prosil ručník, mám úplně promočené kalhoty.“ Doktor už byl zase sám sebou. Vzal pana Edwarda kolem ramen a vedl ho do knihovny. „Pojďte se mnou, Rochestere, trochu si promluvíme.“

Zatímco jsem dohlížela na plnění jeho požadavků, uvědomila jsem si, jak se mi ulevilo, že jsem tu podivnou paní nepotkala. Nový majitel domu mi zatím stačil. Něco jiného bylo chystat pro šílenou pokoje, a něco jiného ji osobně poznat. Neustále jsem přemítala, jak se její nemoc projevuje a jak se vlastně bude chovat.

I navzdory chudobě a mnohému trápení, které jsem v životě přestála, se moje mysl nakonec vždy vrátila k normálnímu chodu. Když jsem přestala plakat, vrátila jsem se prostě ke svým povinnostem, třebaže jsem si smutek navždy nesla s sebou jako tvrdou pecku v měkké dužině. Šílenství se mi zatím naštěstí vyhýbalo a netěšila jsem se, že se s ním setkám tváří v tvář.

* * *

„Měla závoj,“ odpověděl starý John, když jsme se ho druhý den u snídaně vyptávali. Byl jediný, kdo tu ženu viděl vystupovat z kočáru před stájemi, ale rozhodně se pramálo snažil ukojit naši zvědavost. Když jsme naléhali, dodal ještě, „těžký“ a „černý“. Nedostali jsme z něho víc, než že ona dáma byla zahalena neprůhledným černým závojem.

„Tu paní jsem neviděla, jen její pečovatelku,“ nabídla nám Lea něco pro útěchu. „A dokonce několikrát. Nejdřív chtěla teplou vodu, pak večeři a dneska k snídani vejce a čaj. Taky jsem musela chodit pro tácy.“

„Pomůžu ti. Stačí říct.“ Mladý John se na ni toužebně zadíval, ale Lea ho ignorovala a trochu zvýšila hlas, když si dál stěžovala.

„A to jsem vždycky, prosím pěkně, musela zaklepat a počkat, až mi pečovatelka přijde otevřít. Pak mi jen skulinkou ve dveřích něco podala nebo si něco vzala.“ Lea rukou naznačila šířku oné skuliny. „Tu nemocnou dámu jsem neměla šanci zahlédnout.“

„A toho uhlí!“ dodal Sam. „Už spotřebovala čtyři kbelíky. Oheň jako blázen!“

„Hm, po životě v tropech tady té dámě asi bude zima.“

„Ale chuť k jídlu jí to neubralo. Dneska jsem vařila čtyři vejce na měkko.“ To se ozvala kuchařka Mary a tahle informace nás zarazila, jako by doprostřed stolu hodila dělovou kouli. Ztuhli jsme se lžící napůl cesty k ústům a začali počítat. Čtyři vejce pro jednu ženu, anebo dvě pro dámu a dvě pro její služku. Ona že posnídala dvě vejce, zatímco my jsme měli jen obvyklou kaši? Cítila jsem, jak se všechny pohledy obrátily ke mně. Vejce pro jednu služebnou znamenaly vejce pro všechny. I když bylo služebnictvo rozděleno podle přísné hierarchie, všichni očekávali alespoň stejně slušné jídlo. Tohle byla jasná nespravedlnost, a tak doufali, že ji napravím.

„A to si pečovatelka nemohla pro snídani zajít dolů? To přece patří k jejím povinnostem.“

„Nemohla. Vlastně se ještě ptala, proč nemá v pokoji zvonek, aby si na nás mohla zazvonit.“ Lea našpulila horní ret, jak si plně uvědomila, že teď bude poskokem pro ženu, pečující o šilence. Jasně jsem pocítila, jak s ní ostatní u stolu začali soucítit a jejich nepřátelství k vetřelcům zesílilo.

„Promluví si s ní a vysvětlím jí, jak to na Thornfieldu chodí a jaké jsou její povinnosti. V tomhle si musíme stát za svým. Podle mého názoru se mi už dávno měla přijít představit. Má tahle pečovatelka tedy nějaké jméno?“

„Jsem Morganová, paní Morganová,“ ozvalo se za mými zády. Ta zpropadená ženská se připlížila nepozorovaně jako duch. Začala jsem mít obavy, jestli se mi už nezhoršuje sluch. Nedělá mi dobře, když mě někdo takhle načapá a dostane do nevýhody. Po tváři mi krátce přelétl hněvivý výraz a z úšklebků ostatních jsem vyčetla, že očekávají nějakou zajímavou výměnu názorů. Potřebovala jsem ještě vteřinku, abych nasadila chladný výraz, a pak jsem se otočila, abych přivítala ženu, která mě takhle překvapila.

„A já jsem paní Fairfaxová, hospodyně,“ promluvila jsem ledovým hlasem a zdálo se, že teplota v místnosti opravdu o stupeň poklesla, což mi dělalo dobře. „Pojďme do mého pokoje,“ nařídila jsem nevábně vyhlížejícímu stvoření, co tam stálo, „tam si můžeme promluvit.“ Upřeně jsem se na ni zadívala, aby mi uhnula z cesty. Chvilí to vypadalo, že se nepohne, ale pak zkřivila rty, ustoupila a nechala mě projít.

V pokoji jsem se posadila za stůl, ale Morganovou nechala stát, abych si ji mohla prohlédnout. Měla menší, silnější postavu a nepůsobila příliš čistě. Cestu nahoru

a dolů po schodech s několika kbelíky horké vody by jistě zvládla bez problémů. Kontakt s onou tekutinou a mýdlem by ji nepředstavitelně vylepšil.

„Pan Rochester vás najal tuším někde v Liverpoolu.“
Můj hlas zněl trochu jako prásknutí bičem, jako bych ji přirovnávala k nemoci, kterou chytil v některém tamějším nevěstinci. „Vy nemáte žádnou uniformu?“

„Ne, a nikdy jsem neměla. V blázinci jsem ji nepotřebovala.“

„Takže už máte nějakou zkušenost s...“ Nějak se mi nedostávalo slov, což se o Morganové říct nedalo.

„S blázný, magory a šílenci,“ doplnila. Byla to očividně žena, která ráda nazývala věci pravým jménem. „Jistě, a všeho druhu. Jsou takoví, co nikdy nepromluví, a takoví, co nikdy mluvit nepřestanou. Někteří si rvou vlasy z hlavy a...“ Zvedla jsem ruku, abych ji zarazila.

„Vidím, že s ústavem zkušenosti máte, ale s chodem panského domu nejspíš ne. Má vaše svěřenkyně nějaké jméno?“

„Nemám ponětí.“

„Neptala jste se jí?“

„Ani náhodou.“

„A jak jí říká náš pán?“

„Ona nebo to. A přitom na ni ukazuje prstem.“

Snažila jsem se před ní skrýt, že takové použití zájmen považuji za nepřístojné. I u psa, s nímž se setkám, bych vždy chtěla znát jeho jméno.

„Na to má asi pán právo,“ pokračovala jsem mírně. „Ve službě ale oslovujeme pány a nadřízené náležitým titulem. Pokud nám tedy nebude nařízeno něco jiného, budeme o ní mluvit jako o ‚té dámě‘ a oslovovat ji budeme ‚milady‘. Očekávám, že si s panem Edwardem brzy promluvíme.“ To nebyla tak docela pravda. Neměla jsem

vůbec tušení, co od nového pána očekávat, ale za daných okolností se to dalo považovat za zcela nepatrnou lež.

Nadechla jsem se tedy a rychle pokračovala: „Pán mě samozřejmě v dopisech o vašem příjezdu uvědomil. Prozatím spolu můžeme probrat praktické detaily, se kterými není třeba pana Edwarda obtěžovat. Tak třeba stravování. Jídlo pro dámu se bude nosit nahoru, ale vy si pro tácy dojdete a zase je vrátíte do kuchyně. Pak se přijdete najíst společně s námi do jídelny pro služebnictvo.“

Paní Morganová zvedla ruku a zarazila mě. Výraz mé tváře dával jasně najevo, že by pro takovou neomalenost měla mít dobrý důvod.

„To asi nebude možné vždycky, madam. (Vzala jsem na vědomí správné oslovení. Morganová se učila rychle.) „Někdy prý totiž strašlivě vyvádí nebo přímo zuří. Říkali, že to může být třeba úplňkem. To pak mlátí hlavou o zeď, kouše a tak podobně.“

„V takovém případě dáma asi nebude stát ani o jídlo. To nějak zvládneme, až na to dojde.“ Snažila jsem se působit co nejklidněji. O chování šilenců jsem ale neměla ani potuchy a moje neznalost mi ubírala na sebevědomí. Rozum mi ale říkal, že Morganová neznala onu dámu déle než tři dny a na celý měsíční cyklus bylo třeba dvacet osm dní.

Vrátila jsem se tedy k seznamu svých požadavků. „A teď uhlí. Sam vám donese dvě putny a s tím byste měla vystačit. Dál tu máme horkou vodu. Tu nahoru paní budete nosit sama. Pokud se pán rozhodne zůstat déle, najmeme samozřejmě víc služebnictva, do té doby to ale bude váš úkol.“ Pečovatelka se ošila, jak asi pomyslela na všechny ty schody do třetího poschodí. Při pohybu jejích sukní ke mně zavál pach špíny a potu. Jak mohl pan Rochester s takovým stvořením vydržet cestu v kočáře až z Liverpoolu?

Neúnavně jsem ale pokračovala. „Pak tu máme prání prádla. Za to vaše si samozřejmě zaplatíte, jak je obvyklé. Strhnu vám každé praní ze mzdy. Je mi známo, že pán byl při sjednávání vaší mzdy štědrý.“ Další lež. Netušila jsem, za jakých podmínek ji Rochester najal, ale vycítila jsem, že tahle žena umí vyjednávat. A majetný muž, který se právě vrátil do Anglie s bláznivou ženskou, asi nebude obracet každou penci. Dívala jsem se Morganové do očí, zatímco uvažovala, kolik prostěradel se jí asi tak podaří propašovat do prádelny jako prádlo své svěřenkyně. Rozhodla jsem se tedy osobně zkontrolovat každou várku prádla shora, i když to bude nepříjemný úkol. „To je prozatím vše,“ dodala jsem úsečně, a s tím ji propustila.

Tohle nebyl běžný způsob, jak jsem vítala nové služebnictvo. Obvykle se snažím chovat laskavěji, protože jde často o sotva odrostlé děti, které se poprvé ocitly mimo domov a snaží se vyznat v domě, jenž má větší rozlohu než celá jejich vesnička. Paní Morganová a její děsivá svěřenkyně se ale vymykaly všemu, co jsem znala. Zůstala jsem sedět za stolem a vzpomněla si, jak jsme spolu s ostatními doufali, že se s novým pánem na Thornfield Hall vrátí život a společnost. Možná jsme ve svých přáních měli specifikovat, jaký život a společnost by to měly být.

Vyplnila se alespoň moje naděje, že pro mě pan Rochester brzy nechá poslat. Hned nazítří ráno si mě zavolal do knihovny a nařídil, abych přinesla i účetní knihy. Seděl za nádherným mahagonovým stolem svého otce a olovnaté tabulky v okně za ním rudě a zeleně pableskovaly. Uprostřed stolu ležela v pruhu slunečního světla rodinná bible, otevřená na stránce, kde byl vložen volný list s daty naro-

zení, sňatků a úmrtí členů rodu Rochesterů. Byl to velmi dlouhý seznam, protože Damer de Rochester zahynul už v bitvě u Marston Mooru. Můj nový pán teď na onen list zasmušile zíral.

Tiše jsem přistoupila blíž. „Je mi líto vaší ztráty, pane Rochestere.“

„Děkuji, paní Fairfaxová. Lidé jako by zapomínali, že jsem ztratil...“ odmlčel se, aby snad našel ta správná slova, „... oba své nejbližší příbuzné, a to krátce po sobě. Myslí jen na majetek, který jsem tak nečekaně zdědil.“ Pak trochu zkrivil rty, jako by ho lidská hamižnost pobavila. O drahém otci nebo milovaném bratru se ale nezmínil.

Přejel prstem po sloupci jmen vepsaných do bible a zastavil se u jména své matky. „Pamatuju se na ni už tak málo. Byl jsem chlapec, když zemřela. Neměl jsem také malou sestřičku? Že tu není její jméno nebo nějaké datum.“

„Ano, měl. Pokřtili ji Elizabeth, ale nedožila se ani tří měsíců. Možná vašim rodičům přišlo příliš bolestné zaznamenávat tak smutný osud. Smrt a příliš krátký život děťátka s dokonalou tvářičkou vás vždycky těžce zasáhne.“ Uvědomila jsem si, jak se mi zadrhl hlas, protože mi připomněl mou vlastní holčičku. Vsunula jsem ruku do kapsy a dotkla se měkké kůže mé malé bible. Tam jsem její jméno pečlivě zapsala, třebaže inkoust rozpily mé slzy a polibky na dobrou noc.

„To není vše, co tady chybí.“ Ukázal na poslední zápis, což bylo datum jeho narození. Dál už nenásledovalo nic. „Ale jsem rád, že tu mé jméno stále vidím. Otec i bratr se mi ozývali tak zřídka, že mě napadlo, jestli ho už nevyškrtili. Černá ovce rodiny odeslaná do ciziny, kde se má

polepšit. Asi už jste o mých prohřešcích všechno slyšela, že?“ Zvedl hlavu a zadíval se mi do očí.

Jeho temné oči se vpíjely do mé tváře a já jsem si uvědomila, jak mě síla toho muže začíná ovládat. Měla jsem na jazyku něco o skandálu, chtěla jsem mu sdělit vlastní názor na jeho prohřešky a odsoudit jeho otce jako necitlivého mizeru. Bylo to velmi silné nutkání a jen nějakým zázrakem jsem zůstala zticha. Nasadila jsem raději neutrální výraz sluzky, mírně sklonila hlavu a upřeně pozorovala horní knoflík jeho vesty. Pro sluhu je někdy lepší zahrát pitomého.

Moje mlčení ho asi uspokojilo, protože po chvílce pokračoval: „Je mou smutnou povinností posledního žijícího Rochestera připsat do seznamu datum otcova skonu. Vidím, že nestihl zaznamenat ani bratrovu smrt, jak rychle ho do hrobu následoval.“ Chopil se pera a doplnil údaje do seznamu. „Zajímalo by mě, kdo sem zapíše datum úmrtí Edwarda Fairfaxe Rochestera.“

Tyhle ponuré myšlenky už na mě byly příliš. Přestala jsem hrát hloupou a rázně promluvila. „Ale pane Rochestere, mezitím přece může přijít spousta radostnějších událostí. Například svatba, to je veselá záležitost. A pak snad i děti. Nic nevnese takový život do domu a radost do srdce jako právě děti.“

„To stačí!“ odsekl a jeho nálada se nečekaně změnila, na což jsem si měla rychle zvyknout. „Máme tu řešit seriózní věci.“ Odstrčil bibli na okraj stolu a naznačil, abych mu podala účetní knihy. Připravila jsem se tedy na jejich zdlouhavou, podrobnou kontrolu, jakou prováděl jeho otec, protože jablko přece nepadá daleko od stromu.

Pan Rochester ale knihu namátkou otevřel a prohlédl si jen několik stránek. Jeho tmavé oči se leskly, když mi ji

vracel. „Bral bych to jako nesplnění povinnosti, kdybych aspoň nepředstíral, že ty cifry kontroluju.“ Usmál se, a tak jsem poprvé zahlédla upřímného, veselého chlapce, jakým býval.

„A teď k dalším záležitostem. Nezdržím se tu dlouho. Hodlám trochu cestovat po Evropě. Už ale žádné dlouhé cesty za oceán. Chtěl bych vás jen uklidnit, a sdělte, prosím, tyhle informace i ostatnímu personálu, že Thornfield Hall nehodlám zavřít a nebudete dostávat jen stravné. Právě naopak – chci, aby se dům udržoval tak, abych mohl kdykoli narychlo přijet. Rád bych řekl, že by měl být nachystán jako loď před vyplutím, ale vzpomínky na mou poslední plavbu jsou bohužel až příliš živé.“ Smutně se pousmál a přejel si dlaní po čele.

„Nejspíš vám dám vždycky vědět krátce před příjezdem, a nezdržím se dlouho. Není nic, co by mě na Thornfieldu drželo, kromě mých povinností majitele a správce. Pokud ale přijedu vyřídit svoje záležitosti, nechci vejít do oblaku prachu se spoustou neustlaných postelí. Dům musí být připraven pro můj pobyt, případně pobyt mých hostů, a budu jich nejspíš potřebovat dost, aby mě trochu rozptýlili. Hodlám si svého nečekaně získaného majetku co nejvíc užít. Pokud v domě budu pořádat velký večírek, dám vám včas vědět.“

Zírala jsem na něj při těch slovech bez výrazu, jak nejlépe jsem uměla. Stála jsem tam docela nehybně a pozorovala mozaikové okno za jeho hlavou. Neříkala jsem nic. Tohle už nebylo soucitné mlčení, ale ticho, které narůstalo, až zhoustlo jako nechutná polévka. Čekala jsem, až ho prolomí sám.

V tuto chvíli by pan Rowland asi popadl lupu a nějakého brouka a zapomněl by na mě. Jeho otec by si začal stěžovat na chudobu, vysoké ceny masa a mluvit o tom, že

levné služebnictvo čeká v řadách na každém rohu. Pan Edward byl ale mnohem důvtipnější.

„Potřebujete snad něco dalšího, abyste mohla plnit svěšené úkoly?“ promluvil.

Když se tedy ptal, tak jsem mu to řekla. Začala jsem požadavky vypočítávat na prstech. Chce snad sám najít náhradu za pana Merrymana? Pokud ne, hodil by se další posluha, případně aspoň kluk na výpomoc v kuchyni a pro nošení uhlí a horké vody. A komorná na pomoc Lee. Další pár rukou v kuchyni by byl jistě vítaný pro případ, že se bude náhle vařit pro víc hostů. A pak ta dáma ubytovaná nahoře. Nevím, jak ji oslovovat, a taky co s její pečovatelkou, paní Morganovou...

Pan Edward mě zarazil zvednutou rukou a upřel na mě své třpytivé oči. „Spoléhám na vás, že si s paní Morganovou poradíte. Její úkol rozhodně není snadný, ale jasně jí řeknu, že musí respektovat vaši pozici. O tu dámu ať je postaráno co možná nejlídněji, jinak máte volnou ruku ve všem, co bude třeba.“ Trochu se zamračil, jako by bojoval sám se sebou. „Kdyby vyvstal problém, který nedokážete sama vyřešit, můžete mi napsat. Udělám, co bude v mých silách.“ Pak začal pěst, zvýšil hlas a na čele mu vyvstala žilka. „Ale přísahám při Bohu, že čím míň o tom stvoření uslyším, tím líp.“ Viděla jsem, že prožívá a snaží se zvládnout nějaký silný vnitřní konflikt.

Když se trochu uklidnil, pokračoval. „Ale budete odměněna, a to nejen v nebi. Smíte najmout tolik nových sloužících, kolik bude třeba.“ Zmohl se na šibalský úsměv, kterým mě znovu odzbrojil. „Teď mi řekněte jména těch, co s tou ženou a její pečovatelkou přijdou nejmíc do styku. I když pochybuju, že je budu znát; co jsem tu nebyl, došlo v domě k mnoha změnám.“

„Péči o ni budou zajišťovat hlavně lidé, které jste potkal včera v hale. A možná ještě starý John, pokud by se dáma cítila lépe a chtěla se projet. Na kočího se jistě pamatujete, pracuje tu od vašeho dětství.“

„Nemyslím, že by někdy vycházela ven. Nebude se stýkat s místní společností.“ Zdálo se, že ho představa, že by si ona žena měla vyjet v kočáru, značně vylekala.

„Pokud lékaři usoudí, že to její stav dovoluje, nevidím důvod, proč by nemohla na čerstvý vzduch.“

Rochester se kousal do rtu a vraštil obočí a vůbec vypadal jako někdo, kdo hodlá říct rázné ne. „V uzavřeném kočáru,“ dodala jsem tedy. „A pod dohledem starého Johna, který vás učil jezdit na koni. Je nemocná, ale snad ne ve vězení.“ Tím jsem ho dostala.

Ještě chvíli přemýšlel. „No tak budiž. Starý John jistě umí držet jazyk za zuby. Teď zajděte pro služebnictvo a přiveďte je sem.“

Odešla jsem z knihovny a ze všeho se mi točila hlava. Nový pan Rochester byl rozhodně docela jiný než jeho otec nebo bratr. Možná někdy melancholický a náladový, přesto vyzařoval sílu a pevnost charakteru. Ihned jsem běžela splnit jeho požadavky. Svolat oba Johny, Sama, Leu a kuchařku Mary trvalo pár minut. Chvilku si ještě uhlazovali vlasy a otírali ruce do zástěry a pak už jsem je vedla do knihovny.

Pan Rochester si stoupl vedle stolu a my jsme kolem něho utvořili jakýsi zvědavý polokruh. Promluvil jasně a zpříma. „Musím vám oznámit, že dáma, co včera dorazila, nemá všech pět po hromadě. Mnozí jiní by ji asi nechali zavřít do blázince, ale rozhodl jsem, že zůstane tady. Do blázince bych neposlal ani psa.“ Všichni jsme souhlasně přikyvovali. Při pomyšlení na blázinec jsme se zachvěli, kolik hrůz už jsme znali z vyprávění. A nešlo jen

o společnost jiných šilenců, jejich záchvatů a kvílení, ale i o koupele v ledové vodě, spaní na slámě, řetězy a pouta.

„Nejsem naivní, abych věřil, že se její pobyt tady dá zcela utajit. Na klepy a spekulace jistě dojde. Ale to nevadí. Jsem na to zvyklý. Klidně nechte místní mluvit, jen ty řeči nepřizívejte. Vše, co potřebujete vědět, je, že jde o známou mého otce z jeho obchodních kruhů a že se rodina Rochesterů cítí za její osud zodpovědná. Je to povinnost, kterou je třeba splnit. Nevěřte tedy nesmyslům, které by vám ona sama mohla vyprávět. Zajistěte jí bezpečí, ale ať zůstává pod zámekem. Ještě vám řeknu, že není s Rochestery pokrevně spřízněná. Tedy ani se mnou ne, šilenství se u nás nedědí. Starost o ni teď ale přešla na mě, a je to tedy i můj úkol. Na důkaz, jak je ta záležitost pro mě důležitá, po vás chci, abyste přísahali na bibli, že o existenci té ženy před okolním světem pomlčíte. Mohla byste začít, paní Fairfaxová? Kdo jiný, než vdova po sluhovi božím by měl jít ostatním příkladem?“ Pak ukázal na bibli položenou na stole.

„Udělám to ještě líp,“ řekla jsem. Neměla jsem v úmyslu mu odporovat, jen jsem z kapsy vytáhla svoji vlastní malou bibli. „Použiju tuhle. Na začátku je v ní vepsáno jméno mého nešťastného děťátka, které vždy před spaním políbím.“ Zvedla jsem knížku v ruce a pronesla prostě jen: „Přísahám.“ Pak jsem ji políbila a vrátila do kapsy.

Ostatní pak jeden po druhém přistoupili ke stolu, přiložili ruku na bibli a vyslovili totéž. Potom došla řada na starého Johna.

„Nemělo by cenu, abych přísahal na tuhle knihu, pane Edwarde. Jsem tak trochu volnomyšlenkář.“

„Copak vám není nic svaté?“ zeptal se pan Rochester.

„Ale jo, spousta věcí. Koně. Psi. Víte co? Já budu přísahat na život svého psa.“

Nato kuchařka Mary pohoršeně vyprskla a starý kočí se plácl do čela. „Ach ne, Mary! Moje milá ženo, vždyť já jsem na tebe docela zapomněl.“

Všichni se rozesmáli a pan Edward vzal Johna kolem ramen. „Myslím, že mi to takhle stačí,“ ujistil ho. Pak nám ještě oznámil, že si za práci navíc a větší odpovědnost samozřejmě zasloužíme vyšší mzdu. Když jsme potom odcházeli z knihovny, považovali jsme se za nejšťastnější a nejlépe placené služebnictvo v Yorkshiru.

Toho večera po jídle jsme zůstali sedět kolem stolu a spekulovali o svém budoucím životě pod novým pánem. Starý John ze židle nejbliž u dveří se dal do filozofování. „Ta bláznivá nahoře, to bude pro pána asi nějaký trn v patě. Nutit nás k přísaze! Jako bysme obcházeli sousedy a vyprávěli o jeho záležitostech každému troubovi.“

„Stejně už to každý ví,“ prohodil Sam a mhouřil oči za brýlemi na model plachetnice, kterou začal vyrábět, už když sloužil u námořnictva.

„Každý pro tebe není každý pro našeho pána. Cliffordovic kuchařka možná ví, že tu bydlí nějaká záhadná osoba, ale nepůjde to vyprávět lady Cliffordové. Té řekne spíš jen: Ve čtvrtek vepřové a v neděli třeba kachnu?“

„Pravda,“ přikývl Sam a zatahal pinzetou za lanko tenké jako vlas. „Stejně je to i na lodi. Některé věci se kapitán doví mezi posledními.“

Pan Rochester se opravdu dlouho nezdržel. Vykonal několik zdvořilostních návštěv v okolních domech, koupil pár koní a zase odjel. Nejdřív mi trochu chyběl, asi jako světlo, když sfouknu svíčku a jsem odkázána na temnotu. I tváře venkovských dam posmutněly, když se doslechly o jeho odjezdu. A když se dychtivě vyptávaly, kdy se zase objeví, nemoh-

li jsme jim pomoci. Se svými plány se nám nesvěřil. Pro nás mohl být v podstatě kdekoli. Jen starý John si zvesela pohvizdoval, když hřebelcoval dva nové přírůstky ve své stáji.